

Лісовський А. М. У єдності поезії і науки. Кілька слів про поетичну творчість Ольги Слоновьовської //Українська мова і література в школі. – 2013. – №1. – С. 62-63.

*Лісовський А. М. – доцент кафедри дидактичної
лінгвістики та літературознавства
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

У єдності поезії і науки

Кілька слів про поетичну творчість Ольги Слоновьовської

Її вірші нікого не залишають байдужими. Вони будять почуття причетності до високого, вічного, підносять людину над сірістю буденщини, кличуть до творчості. Недаремно ж її поезії присвятили свої роботи відомі вчені, літературознавці, критики, журналісти.

В їх числі Володимир Погребенник, Микола Ільницький, Степан Пушик, Євген Баран, Емілія Турковська, Володимир Югов.

Кожен з них зумів помітити в поезії Ольги Слоновьовської важливу провідну особливість, яка робить її творчість неповторною.

Микола Ільницький підкреслює здатність поетеси робити фактом мистецтва високі миті душі, а Степан Пушик відзначає, що кожен її вірш кращий від інших. Діалектику єдності і боротьби протилежностей відкриває у творчості О. Слоновьовської Євген Баран. Сповнений захвату від її небесних волонтерів, Володимир Погребенник бажає, щоб поетесі завжди було «тільки зоряно й віршано» – у її житті.

Вірші струсили з мене пил буденності, – каже про збірку О. Слоновьовської «Пектораль» Емілія Турковська і додає, що її твори овіває «свіжий вітер із обителі богів».

Тому й кореспондент газети Верховної Ради «Голос України» Володимир Югов, говорячи про поетичну творчість О. Слоновьовської, називає її щедрим внеском у велику літературу України.

Звичайно, наведені тут фрагменти думок про творчість відомої української поетеси, професора Прикарпатського університету ім. В. Стефаника Слоньовської Ольги Володимирівни, автора 48 книг високого науково-теоретичного змісту – підкреслюють лише окремі важливі положення із робіт згаданих авторів, але не передають всієї глибини їх ставлення до творчості людини, духовний подвиг якої викликав їх глибоку повагу і найвищу оцінку з усіх можливих, – так само, як оцінку її наукової та літературно-художньої творчості широкою освітянською та літературною громадськістю в цілому.

Проте відомо, що художній образ не можна вичерпати аналізом, і в кожного читача можливий свій підхід, свій кут зору на духовний світ поета, бачення в нього того, на що не звернули уваги інші. У зв'язку з цим можна згадати таке: у свій час була висловлена думка, що поезія має оживити весь світ, всю природу, щоб мовою любові і життя промовляли і німий камінь, і польова билинка, і тихе журчання струмка.

В поезії О. Слоньовської мовою любові і життя промовляє весь світ і вся природа, формою вираження високої духовності в її віршах стає все, що зустрічається людям на життєвому шляху: і крапля роси, і тінь, і складка одягу, і сказане і навіть не сказане слово:

Щось недомовите Ви. Щось я Вам не скажу.

Стиль етикетний. Умовності офіціозу...

Так починається вірш «Посмішка».

Скільки трапляється моментів, коли люди могли б один одному щось сказати – і не сказали. І тільки мовчазна посмішка при цьому іноді виражає те, що не сказали вуста...

Таку зупинену миттєвість психологічного імпульсу душі, від якого в серці «залишається світло» і посмішка жінки як згадка і згадка долі – відтворює поетеса. І в цій миттєвості звучить не названа словами гірка, неусвідомлена втрата, що будить роздуми – і вірш про посмішку сповнюється скритим болем, трагедією ненародженої любові, муки розлук і надій, без яких немає життя. ... І вимальовується правда душі, душі глибокої і

чутливої до кожного подиху вітру долі. Людина, момент її життя постає у зв'язках з вічністю, а її посмішка сповнюється тією ж глибиною, що й посмішка Джоконди. Чи не тому й саму поетесу називають Джокондою української поезії...

Посмішка як відображення високого, духовного, вічного, у чому проявляється найсуттєвіша риса людської душі, момент, що став незабутньою віхою долі...

Можна читати й перечитувати поезію і з кожним разом відкривати для себе все більшу і більшу її глибину.

Посмішка, яка обіцяє кохання... Його ненароджений росток, що виразив духовне світло душі і, не діставши підтримки долі, так і не дозрів, залишившись спогадом, сповненим вдячності і болю.

Поезія О. Слоньовської в цілому сповнена глибокого бачення духовного смислу буття, в якому все промовляє про людину, її радощі і тривоги. У неї «Плюсова зима – мов пристаріла панна: Лякається простуд і вірить у казки»; теплий спогад закоханих – мов «ангели зустрілися очима» – «Лише коротка мить, як блискавка на двох»; а про наближення весни промовляє і те, що «Вже вісь земна хитнулася до літа, І пролісок вві сні уперше ворухнувся». У неї «Книги пахнуть, як хліб», а в час боязливого, скритого кохання її ліричної героїні, в якому вона не признається і собі, – «Листопад спотикався і линяв, дощі в туман заходили по груди...» «А осінь хмари крала крадькома, І примерзало сонце до акацій», і перший сніг «Ішов босоніж пішки з-під Говерли...»

– Таке бачення світу постає у погляді душі, збагаченої високістю глибокого і чистого почуття («Я Вас любила»).

Поезія О. Слоньовської відкриває світлий і сповнений таїни

- образ світу, зігрітого любов'ю, захопленням величчю і красою життя;
- образ кохання, яке возвеличує світ;

– образ збагаченої коханням душі, що освітлює буття мудрістю серця і сердечністю розуму.

Саме в такій настроєності душі може з'явитись високе і мудре відкриття тієї правди долі і правди любові, сутність якого виражає її образ пекторалі.

Пектораль – золота прикраса, яку ювелір викував для цариці, а віддав рабині:

Приніс, щоб похвалитися, – й чомусь

Віддав, що цар замовляв для дружини!

Казав: у мене очі, як ожини,

Аж чорні-сині! (Сняться вже йому!).

Торкнув лиця засмаглого овал,

Шепнув, що я – мов степ в розквітлих плесах,

І тільки на моїх високих персах

Прекрасна викута ним пектораль!

Віддав, бо рабиня – прекрасна, бо є в світі кохання, що робить рівними царицю і рабиню, як і смерть: коли привезли царя, що загинув на війні, в могилу за тодішніми скіфським звичаєм йде і дружина царя, і названа нею рабиня:

«Я ж... пектораль... не віддавала їй... (темно! І пізно вже)... На тім... світі... віддам...».

Розповідь, покладена в основу поезії, розкриває доленосну сутність кохання – воно не тільки врівноважує рабиню і царицю в житті, але і в смерті; несе не тільки радість і відчуття щастя, але й відповідальність і обов'язок.

Недаремно ж про нього кажуть: сильне, як смерть.

Образ пекторалі у вірші виступає як духовний зачин, що допомагає розкрити нескінченно складну, багатогранну, невичерпну в своєму духовну багатстві смислів сутність і роль кохання в людській долі.

В цілому у віршах, які йому присвячує поетеса, вона розкриває генетику і філософію кохання як основи і рушія духовного буття людини, її щастя і її болю, бо в щасті люблячих – і «рай Огінського і Верді», і благословення Бога («Ще в голосі твоїм бринить довір'я»).

Кожна її збірка – це відкриття людського в людині, бачення радощів і тривог світу крізь призму душі, збагаченої коханням. Самі назви її віршів і її збірок несуть у собі зв'язок з тим, у чому витoki людської здатності розуміти духовну мову буття. Це і «Гілочка глоду» і «Гердани», і «Зимове яблуко», і «Соната для коханого» і «Джоконда», і «Пектораль», «Станіславівська містика».

Кажуть, що перекладати вірші О. Слоньовської важко. Але так само важко і писати про них, бо кожний вірш її – це відкриття таких філософських, духовних, душевних, естетичних, морально-етичних глибин і складностей душі людської і світу людей, що про нього треба писати цілу книгу, але всього, однак, не напишеш – залишиться щось неказане, не виражене. А таких віршів багато-багато. І мудрість їх часто звучить, як афоризм:

- «У кожного в душі у цьому світі
Стоїть, як повінь, вічності вода –
Озера мук із островами снів,
Де тільки човник спогаду...»,
- «Минуле не міняється – минає»
(«Не треба, Милий: ця печаль мине»);
- «Є Ти, – настільки ж мій,
– Як музика, покладена на тишу!»
(«Виходжу, як на подіум, у двір»).

Вона поет-вчений. У її науці відчувається творча сила образної думки поета, а в поезії – гострота і глибина погляду вченого.

Її книга «Слід невловимого Протея», яка ввібрала в себе всю глибину розвитку людського духу і є мовби енциклопедією людської духовності, – у

всіх, хто її читає, викликає здивування глибиною думки і величию наукового подвигу її автора.

Такою ж глибиною і всеохоплюючою силою відзначається і її поезія: вона охоплює всі куточки людської душі, історичне минуле і сучасне («Єва»), «Пляж», «Дівчинка з персиками», «Даная», – сучасне – крізь призму минулого і минуле в його проекції на сучасне («Станиславівська містика»).

Для всього, що створене поетесою, характерне особливе світосприйняття, яке робить її поезію оптимістичною елегією, в якій мудрість і біль її душі стають виразником глибини відкритих нею духовних сутностей, тривог і радощів життя. У світ її поезії можна ввійти тільки з відкритою душею, довірливою уявою і почуттям – і тоді цей світ відкривається у своїй особливій чарівності і глибині, від яких не можна відірватись і сприйняття і осмислення яких відкриває читачеві нові горизонти людського духу.